

بررسی کمی و کیفی پسماندهای بیمارستانی در استان سیستان و بلوچستان در سال ۱۳۸۷-۸۸

مقاله پژوهشی

ادریس بذرافشان^۱، فردوس کرد مصطفی پور^۱

تاریخ دریافت مقاله: ۸۸/۶/۲۱

تاریخ پذیرش مقاله: ۸۸/۱۰/۱۴

۱. استادیار گروه بهداشت محیط، مرکز تحقیقات ارتقاء سلامت، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی زاهدان، دانشکده بهداشت

چکیده

زمینه و هدف: مطالعه حاضر با هدف تعیین خصوصیات کمی و کیفی پسماندهای بیمارستانی تولیدی در بیمارستان های استان سیستان و بلوچستان و ارائه اطلاعات مدیریتی و بهداشتی جهت ارتقاء سطح بهداشت محیط بیمارستانها، و نیز ایمنی و سلامت کارکنان و افراد مرتبط با محیط بیمارستان انجام پذیرفت.

مواد و روش کار: پژوهش حاضر که از نوع توصیفی مقطعی می باشد در ۱۴ بیمارستان فعال موجود در استان در سال ۸۸-۱۳۸۷ انجام شد. برای تعیین مقادیر کمی و کیفی پسماند های تولیدی آنالیز انواع پسماندها همراه در دو نوبت و به مدت یک سال صورت پذیرفت. یافته ها با کمک شاخص های توصیفی ارائه شد.

یافته ها: میانگین کمیت کل پسماندهای تولیدی در بیمارستان های مورد مطالعه ۶۰۹۶/۴۱ کیلوگرم در روز بود که این مقدار برای پسماندهای عفونی، عمومی (شبه خانگی) و نوک تیز و برنده به ترتیب (۵۱/۶٪)، (۴۷/۳٪) و (۲۸۸۰/۲۵) و (۷۴/۱۱ (۱/۲٪) کیلوگرم در روز بود. نرخ تولید پسماندهای بیمارستانی برای انواع پسماند کل، عفونی، عمومی و نوک تیز به ترتیب برابر ۰/۰۴۲±۰/۰۲۸، ۰/۰۶۶±۰/۰۳۶، ۱/۰۳۶±۰/۰۷۶، ۲/۰۷۶±۰ کیلوگرم به ازای هر تخت در روز بود.

نتیجه گیری: با توجه به درصد بالای پسماندهای عفونی، می توان نتیجه گرفت که علی رغم تلاش فراوان در خصوص تفکیک پسماندهای بیمارستانی، هنوز مشکلاتی در این رابطه وجود دارد که نیازمند توجه بیشتر مسئولین و نیز استفاده از روش های نوین، جهت بی خطر سازی پسماندها قبل از خروج از بیمارستان می باشد.

[م ت ع پ ز، ۱۲ (۱): ص ۲۶ تا ۳۲]

کلیدواژه ها: مواد زائد جامد، پسماندهای بیمارستانی، پسماندهای عفونی

مقدمه

در طی دهه های اخیر فعالیت های انسانی و تغییرات مرتبط با شیوه های زندگی و الگوی مصرف به تولید حجم زیادی از انواع مختلف پسماندها منجر شده است. این پسماندها تهدیدی جدی برای بقاء انسان و دیگر موجودات زنده محسوب می شوند. در نتیجه، مدیریت مواد زائد و مشکلات مرتبط با تولید پسماندها به میزان قابل ملاحظه ای مورد توجه واقع شده و پژوهش های متعددی را در این زمینه سبب شده است.^۱ پزشکی و درمان یکی از بخش هایی است که پیشرفت قابل ملاحظه ای در جهان داشته است. با این حال چنین به نظر می رسد که بخشی از پسماندهای تولیدی در واحدهای پزشکی که تحت عنوان پسماندهای ویژه یا زائادات کلینیکی نامیده می شوند، خصوصاً در کشورهای در حال توسعه مورد توجه جدی قرار نگرفته اند.^{۲،۳} در بین انواع منابع تولید پسماندهای پزشکی، بیمارستان ها علی رغم تعداد معدودشان بیشترین مقدار پسماندهای پزشکی را در هر کشور تولید می نمایند.^{۴،۵}

پسماندهای عفونی تولیدی توسط بیمارستان ها در زمره پسماندهای خطرناک قرار داشته که بر اساس نوع فعالیت و رعایت موازین بهداشتی بین حداقل ۳ و حداکثر ۹۰ درصد از کل پسماندهای پزشکی را شامل می شوند. وجود انواع ترکیبات شیمیایی، رادیواکتیو، عفونی، دارویی و بیولوژیکی در پسماندهای بیمارستانی از یک طرف و خطر انتشار بیماری های خطرناک نظیر هپاتیت و ایدز در بین کارکنان بیمارستان از سوی دیگر ایجاب می کند تا در این مورد اقدامات جدی مدیریتی به عمل آید. بی توجهی به جمع آوری،

نگهداری، حمل و دفع صحیح آنها می تواند مشکلات خاصی را در کشور بوجود آورد که بازتاب آنها تهدید جدی سلامتی و محیط زیست (آلودگی آب، خاک و هوا) را به دنبال خواهد داشت.^{۶،۷}

استان سیستان و بلوچستان علاوه بر داشتن تعداد زیادی مطب و مراکز بهداشتی درمانی دارای ۱۶ بیمارستان با بیش از ۲۰۰۰ تخت فعال می باشد. این استان طی دهه های اخیر شاهد افزایش سریع جمعیت، افزایش تعداد مراکز بهداشتی و درمانی و مقادیر پسماند های بیمارستانی و در نتیجه انواع مخاطرات بهداشتی و زیست محیطی ناشی از آن بوده است. به نظر می رسد همانند بسیاری دیگر از کشورهای در حال توسعه در استان سیستان و بلوچستان نیز طی دهه های گذشته به مدیریت صحیح پسماندهای بیمارستانی توجه چندانی نشده و در مواردی پسماندهای خطرناک و عفونی بیمارستان ها هنوز یا به همراه زباله های شهری در محل های تلنبار زباله دفع می گردد و یا به نحو نادرستی به کمک تجهیزات معیوب در داخل بیمارستان مورد تصفیه قرار گرفته و معدوم می شوند که سبب به خطر افتادن سلامت عمومی و محیط زیست می گردد. یکی از اساسی ترین پیش نیاز های لازم جهت طراحی و اجرای یک برنامه صحیح مدیریت مواد زائد بیمارستانی آگاهی از مقادیر کمی و کیفی پسماند های بیمارستانی در هر شهر می باشد و در این ارتباط مطالعاتی در استان های مختلف کشور انجام گرفته که از جمله می توان به بررسی مدیریت پسماندهای پزشکی در بیمارستانهای آموزشی دانشگاه علوم پزشکی تهران، ایران، خوزستان، مازندران و تبریز اشاره